

Tyskerne til Kaffe i Sabotørernes Hovedkvarter.

I Frederikssund maa den unge idealistiske Kunstner, Billedhugger Morten Nielsen, nævnes for sin Evne til at organisere Modstandskampen. Samtidig med, at han gik frem i kunstnerisk Henseende og bl. a. modtog Kunstakademiets Legat for en Kvindefigur, arbejdede han ihærdigt paa alle Fronter i Modstandskampen, og sluttede ved Kapitulationen som Kompagnichef for 4. Kompagni og Byleder i Frederikssund. Paa Frederikssundsejnen havde man en Kurerafdeling, Mødtagegrupper og en Sabotagegruppe, der holdt til paa »Strandgaarden« i Horns Herred hos »Sabotør-Gaardejeren« G. Marboe. I Frederikssund saboteredes bl. a. en Tjærefabrik, Skinnemateriel oplagret af Statsbanerne, — og den store Kalvøpavillon brændte netop, som Tyskerne havde udset sig Frederikssund som Garnisonsby. Gruppen, der havde Strandgaarden som fast Udgangspunkt, satte ogsaa Vipperød-Senderen ud af Funktion, en Sabotage, man nok kunde være bekendt. Man spændte her Ben for Tyskernes Udsendelser, der var et ikke uvigtigt Led i hele deres paastaaede Forsvar af Landet. Mellem Frederikssund-Sabotørernes Bedrifter maa man ogsaa nævne Befrielsen af en engelsk Flyver, der var styrtet ned ved Engbæk, Nord for Frederikssund. Han var som saaret blevet indlagt paa Frederikssund Sygehus. Kurergruppen rykkede ud samtidig med Tyskerne, og det kom til et spændende Kapløb. Kurergruppen kom først, og Flyveren bragtes ud fra Sygehusets Grund, netop som Tyskerne med Brask og Bram kørte ind fra den anden Side.

Gaardejer Marboe er en af den nordsjællandske Frihedskamps største Skikkelser og en Personlighed af usædvanligt Format. Hans Ejendom var før Krigen en Mønstergaard, men det lykkedes ham ikke at holde Standarden under Besættelsen. Naar man nu ved, hvad den Mand har kunnet overkomme af illegalt Arbejde, forstaar man det bedre. Horns Herreds Befolkning foretog som Tak for Gaardejer Marboes enestaaende Indsats i Frihedskampen en Indsamling, der gav et meget betydeligt Beløb, og ved en Fest blev han hyldet som en Mand, man var stolt over at have paa Egnen. Gaardejer Marboe havde med Uddannelsen af Sabotører at gøre, han tilrettelagde en Række Sabotager, sørgede for, at Frihedskæmpernes Bilpark kom i Orden, arrangerede Skydeøvelser for Frihedskæmperne — og meget andet. Og paa hans Gaard boede til Stadighed Sabotører eller Folk, der var gaaet under Jorden. Han »passede« begge Egne, baade Horns Herred, Nord for Gaarden, Frederikssund iberegnet, og Herredet Syd for Strandgaarden, helt ned til Holbæk. Han var Leder af, eller Deltager i, Holbæk Amts Frihedskæmpers store Sabotager. Paa Strandgaarden mødtes ogsaa en Del københavnske Sabotører, naar nye ukendte Vaaben skulde prøves, eller man vilde være lidt borte et Stykke Tid fra Opgaverne i København. Strandgaarden var blevet omdannet til en Fæstning. Der var nedlagt automatisk virkende Alarmapparater i 300 Meters Afstand fra Ejendommen, og naar nogen nærmede sig, blev der straks slaet Alarm, saa man var klar til at tage varmt mod de uvelkomne Gæster. Og dem kom der ogsaa nogle af paa Strandgaarden. En Dag troppede en Flok tyske Soldater op paa Gaarden, der paa det Tidspunkt rummede en hel lille Vognpark af laante Biler til Frihedskampen. Og uheldigvis var der netop denne Dag en lille Opel Vogn, som man var kørt galt med under en Øvelse. Den stod i Laden, og da Tyskerne marcherede ind paa Gaardspladsen, blev gode Raad dyre. Gaardejer Marboe er imidlertid, som man vil have forstaaet, ikke nogen helt almindelig Mand. Han maatte benytte en Krigslist, og det gjorde han. Til den tyske Officers store Forbavselse, blev han budt hjertelig velkommen til Strandgaarden, og Gaardejer Marboe raabte ud i Køkkenet, at der skulde »sættes Kaffe over« til den tyske

Officer. Ogsaa Underofficererne blev budt paa Kaffe, og deres Begejstring over at finde saa forstaaende en Mand var stor. Men saa kom der en Betingelse fra Gaardejer Marboes Side: han spurgte høfligt, om Officererne vilde sørge for, at de menige ikke kom i Laden eller Loen, »vi ved jo nok, at de kan fristes til at ryge eller stryge en Tændstik i Mørket«. Det forstod de tyske Officerer saa udmærket, og de satte sig tilfredse ved Kaffebordet, mens de menige stod ude paa Gaardspladsen i silende Regn. Og rundt om paa Gaarden laa Sabotørerne paa Vagt, i Lo og Lade stod Køretøjerne, og Høstænget var proppet med Maskingeværer, Maskinpistoler, Haandgranater og Geværer. Denne Kop danske Kaffe resulterede ikke alene i, at Tyskerne ikke undersøgte Gaarden, men ogsaa i, at Tyskerne for al Fremtid mistede Interessen for Sabotørernes Hovedkvarter. For her boede jo en venligsindet Mand! Paa Væggen i sin Dagligstue havde Gaardejer Marboe et Østfrontkort med Positionsangivelser hængende. Da de tyske Officerer havde kigget lidt paa det, gav en af dem sig til at flytte Knappenaalene, der markerede Tyskerne, frem, mens den røde Hærs Positioner ikke var helt saa fordelagtige efter Officerens »Revision«!

29. August.

Optakten til den øgede Modstand mod de tyske Undertrykkere kunde ikke faa et bedre Forløb end i Nordsjælland, hvor den 29. August fik en markant Start i Farvandet udfør Hundested. Artilleriskibet »Niels Juel«, Danmarks største Krigsskib, der havde ligget i Holbæk, var om Morgenen startet med Hundested som Maal. Da man naede udfør Fiskerbyen, kom der imidlertid Ordre fra København om, at man skulde afvente nærmere Besked, idet Hær og Flaade dér var sat ud af Spillet. Daværende Orlogskaptajn Westermann var imidlertid ikke sindet at give op uden videre. Der skulde komme en Flyvemaskine med nærmere Ordre, men mens man spejdede efter Maskinen, dukkede 3—4 tyske Bombemaskiner op. Pludselig foretog den ene Maskine et Dykangreb ned mod »Niels Juel« og kastede en Bombe, der ramte Vandoverfladen 20 Meter agten for Skibet. De tyske Flyvere angreb nu voldsomt, men Ilden blev besvaret fra Luftværnskanonerne. Tre menige Marinere blev saaret, og en Kvartermester, Andreasen, blev saa haardt kvæstet, at han senere døde. Den ene af de tyske Maskiner blev ramt fra »Niels Juel« og styrtede ned over Halsnæs. Orlogskaptajn Westermann overvejede nu at sænke Krigsskibet paa dybt Vand, men opgav Planen, fordi Redningsbaadene var blevet gennemhullet af Tyskernes Kugler. Det vilde højst sandsynligt have betydet Druknedøden for de 300 ombordværende, hvis »Niels Juel« var blevet sænket. I Stedet valgte Orlogskaptajnen at sætte fuld Kraft paa Maskinerne for at sætte Skibet paa Grund i Isefjordens Bund. »Niels Juel« blev sat haardt paa Grund ved Nykøbing, Bundventilerne fjernet og alt ombord ødelagt. Kun Kongens og Dronningens Billeder var uskadte, da Tyskerne entrede Skibet. Det varede halvanden Maaned, før tyske Bjergningsdampere fik hævet »Niels Juel«, og det skete først efter store Kvaler. Kampdygtigt blev Krigsskibet aldrig mere, men Tyskerne slæbte det til Kiel, hvor det blev omdannet til Lazaretskib. Her endte det sine Dage for en engelsk Bombe under et af de ødelæggende Angreb paa den tyske Krigshavn.

Den 29. August stak som bekendt en Række danske Skibe til Sverige. Ni Kuttere, der blev anvendt til Kystbevogtning, tog over med Flygtninge. En Del af Kystpolitiet benyttede Lejligheden til at tage med — og de havde betydeligt Materiale vedrørende Politiets Sabotage-Sager med sig. En helt fin Aktion.

I Horserødlejren sad de danske Kommuniste i Internering, da den 29. August kom,